

Απουναρμολόγηση του νοτιοδυτικού λίθου γείσου του Παρθενώνα. Φωτ. Β. Ελευθερίου 2012

Β. Ελευθερίου, 2011-2012, Η πρόοδος των αναστηλωτικών εργασιών στην Ακρόπολη

Α. Βρούβα, Η προβληματική της μελέτης δομικής αποκατάστασης του κιονόκρανου ΔΚΚ2 στη δυτική κιονοστοιχία του Παρθενώνα

Κ. Σκαρής, Η αρχιτεκτονική μελέτη αποκατάστασης του αντιθηματικού τοίχου του δυτικού τυμπάνου του Παρθενώνα

Γ. Αλεξόπουλος, Μ. Κατσιάνης, Ψηφιακές εφαρμογές για την προβολή των αναστηλωτικών εργασιών στην Αθηναϊκή Ακρόπολη στο διαδίκτυο

Ε. Καϊμάρα, Α. Λεοντί, Σ. Παράσχου, Κ. Χατζηασάλλη, Εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μια μέρα στην Ακρόπολη αναστηλώνοντας τα μνημεία της»

Ε. Πετροπούλου, Τα νέα της Ακρόπολης

Ε. Καρακίτσου, Νίκος Σκαρής (1923 - 2012)

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μια μέρα στην Ακρόπολη αναστηλώνοντας τα μνημεία της»

Ο Τομέας Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης (ΥΣΜΑ) σε συνεργασία με την Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων οργάνωσε στην Ακρόπολη ένα ειδικό διήμερο εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θέμα «Μια μέρα στην Ακρόπολη αναστηλώνοντας τα μνημεία της», στο οποίο συμμετείχαν 600 μαθητές και 38 εκπαιδευτικοί από 21 σχολεία της Αττικής.

Το πρόγραμμα απευθυνόταν σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και συγκεκριμένα στη Γ' Γυμνασίου. Στόχος ήταν η γνωριμία και η ενημέρωση των μαθητών με τα μνημεία και με το μεγάλο σύγχρονο τεχνικό έργο που συντελείται στην Ακρόπολη μέσα από την παρακολούθηση και συμμετοχή σε μία σειρά εργαστηρίων στο χώρο της Ακρόπολης.

Συνολικά στάλθηκαν 200 ηλεκτρονικές προσκλήσεις σε όλα τα γυμνάσια της Αττικής. Απάντησαν 82 σχολεία και από αυτά συμμετείχαν τα πρώτα 21 σχολεία που δήλωσαν συμμετοχή. Το κάθε σχολείο μπορούσε να φέρει έως 30 μαθητές, που χωρίζονταν σε δύο ομάδες των 15 ατόμων και συνοδεύονταν από έναν εκπαιδευτικό η κάθε μία.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή του σχολείου στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ήταν η παρακολούθηση ενός σεμιναρίου και από τους δύο καθηγητές.

Το σεμινάριο πραγματοποιήθηκε έναν μήνα πριν από το πρόγραμμα, στο Μουσείο της Ακρόπολης. Οι εκπαιδευτικοί ενημερώθηκαν για τα προβλήματα των μνημείων, τα αίτια της επέμβασης και τις αναστηλωτικές επεμβάσεις που λαμβάνουν χώρα ή που έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Επίσης είδαν αποσπάσματα από ταινίες και έγινε αναλυτική παρουσίαση της ιστοσελίδας της ΥΣΜΑ. Στο κάθε σχολείο προσφέρθηκε ο εκπαιδευτικός φάκελος «Ακρόπολη και Αναστήλωση», καθώς και βιβλία και αφίσες για τη βιβλιοθήκη του. Για την επεξεργασία του υλικού, οι εκπαιδευτικοί χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες και επεξεργάστηκαν με τη βοήθειά μας τα

έντυπα του εκπαιδευτικού φακέλου και κυρίως το έντυπο με τις προτάσεις για τις δυνατότες αξιοποίησης του υλικού στη σχολική διαδικασία. Το σεμινάριο ολοκληρώθηκε με μία ξενάγηση των εκπαιδευτικών στο Μουσείο, όπου είχαν τη δυ-

νόκλιμα, τις τεράστιες δοκούς και τα φανώματα που προέκυψαν από την έρευνα και τις νέες συγκολλήσεις θραυσμάτων. Επίσης, είδαν από κοντά τα εργαλεία, και έμαθαν τις τεχνικές λάξευσης του μαρμάρου από ειδικούς λιθοξόους και είχαν τη δυνα-

Εργαστήριο Λιθοξοϊκής στα Προπύλαια. Φωτ. Τ. Σουβλάκης, 2012

νατότητα να δουν τα αρχιτεκτονικά μέλη και να κατανοήσουν το γλυπτικό διάκοσμο του κάθε μνημείου.

Την ημέρα του προγράμματος μοιράστηκε σε όλους τους μαθητές και εκπαιδευτικούς μία μικρή αναμνηστική αφίσα της Ακρόπολης. Αυτή περιελάμβανε και έναν ειδικά σχεδιασμένο χάρτη του χώρου με τις θέσεις των εργαστηρίων, προκειμένου να γνωρίζουν πώς θα κινηθούν από το ένα εργαστήριο στο άλλο και τι θα παρακολουθήσουν στο κάθε ένα από αυτά.

Στον ναό της Αθηνάς Νίκης, οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να γνωρίσουν ένα ολοκληρωμένο αναστηλωτικό πρόγραμμα, καθώς ο ναός αποσυναρμολογήθηκε στο σύνολό του, τα μέλη του συντηρήθηκαν και συμπληρώθηκαν και στη συνέχεια ο ναός ανασυναρμολογήθηκε.

Στα Προπύλαια, μέσα στο μνημείο, οι μαθητές μπορούσαν να θαυμάσουν την εντυπωσιακή οροφή με τα δύο νέα ιωνικά κιο-

τότητα να παρατηρήσουν τα ίχνη των διαφορετικών εργαλείων στο αρχαίο μάρμαρο.

Στην επόμενη θέση, γνώρισαν τις αρχές που διέπουν την καταγραφή των πολυάριθμων διάσπαρτων αρχιτεκτονικών μελών, που αποσκοπεί στην αναγνώριση των θραυσμάτων και την απόδοσή τους στα μνημεία.

Στο Ερέχθειο γνώρισαν ένα ακόμη μνημείο που η αναστήλωσή του έχει ολοκληρωθεί. Οι επεμβάσεις εδώ αφορούσαν το μεγαλύτερο μέρος των τοίχων και των οροφών, την αποκατάσταση «του κλειστού σχήματος» της ανατολικής όψης του μνημείου με την προσθήκη του γωνιακού κίονα-αντιγράφου και του θριγκού, τη μεταφορά των Καρυατίδων στο Μουσείο αλλά και τον καθαρισμό τους με τεχνολογία ακτίων λέιζερ.

Στον Παρθενώνα, στο μεγαλύτερο μνημείο του Ιερού Βράχου, γνώρισαν πολλές και διαφορετικές αναστηλωτικές εργασίες.

Μέσα στον ναό, στα βορειοανατολικά, είδαν αποκαταστημένη την ανατολική όψη του ναού, τον πρόναο και τη βόρεια κιονοστοιχία. Επίσης έμαθαν για τη μέθοδο λάξευσης των ραβδώσεων των κίωνων. Στα νοτιοδυτικά, είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν τις εργασίες συγκόλλησης των τμημάτων ενός αρχαίου αρχιτεκτονικού μέλους, βάρους 8 τόνων, επάνω σε ειδική πλατφόρμα συγκόλλησης.

Στο εργοτάξιο του Παρθενώνα, είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τις μεθόδους συντήρησης της επιφάνειας (ενέματα, καθαρισμός και κλείσιμο ρωγμών κ.ά.) ενός αρχιτεκτονικού μέλους. Επίσης, είδαν τον τρόπο αντιγραφής ενός εκμαγείου σε μάρμαρο με τη βοήθεια σημειοθέτη (πονταδόρου) ή με μηχανή γλυπτικής αντιγραφής (παντογράφου).

Στη δυτική πλευρά του ναού είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τις αναστηλωτικές εργασίες που είναι σε εξέλιξη στη βορειοδυτική και νοτιοδυτική γωνία. Παράλληλα έμαθαν για το πρόγραμμα του οπισθόναου και ειδικότερα είδαν τα αντίγραφα της δυτικής ζωφόρου που τοποθετήθηκαν στο μνημείο μετά τη μετακίνηση των πρωτότυπων λίθων στο Μουσείο Ακρόπολης.

Η οργάνωση και παρουσίαση των θεμάτων

του κάθε εργαστηρίου έγινε στους μαθητές από το έμπειρο προσωπικό της Υπηρεσίας μας, αρχιτέκτονες, αρχαιολόγους, πολιτικούς μηχανικούς, συντηρητές και λιθοξόους. Η συμβολή τους ήταν καθοριστική στην πραγματοποίηση και την επιτυχία του δύσκολου αυτού προγράμματος, κατά το οποίο 600 μαθητές και 38 εκπαιδευτικοί περιηγήθηκαν την Ακρόπολη και τα εργοτάξια και γνώρισαν από κοντά το τεράστιο αναστηλωτικό έργο που γίνεται.

Πρόκειται για τη Διευθύντρια της ΥΣΜΑ, Β. Ελευθερίου, την Επίτιμη Διευθύντρια της ΥΣΜΑ, Μ. Ιωαννίδου και τους: Ε. Λεμπιδάκη, Δ. Μιχαλοπούλου, Κ. Καρανάσο, Ε. Πετροπούλου, Κ. Κουτσαδέλη, Π. Γεωργόπουλο, Μ. Τουφεκλή, Γ. Καγιώργη, Ε. Αγγελακοπούλου, Κ. Φραντζικινάκη, Ε. Φραγκιαδάκη, Α. Μπιζίμη, Α. Σωτηρόπουλο, Α. Τσιμερέκη, Α. Χατζηπαπά, Ε. Τάκου, Ε. Κουτσουράκη, Γ. Κοτσιφάκο, Μ. Πετράκη, Ν. Γεωργίου, Β. Τζεμπελίκο, Δ. Στεφανιώτη, Κ. Δημόπουλο, Γ. Σκαλκώτο, Α. Μιχαλάκο, Χρ. Χριστοπούλου, Ε. Σιουμπάρα, Ε. Σαλαβούρα, Ε. Ταγαρίδη, Κ. Τσιφλά, Γ. Φραντζή, Δ. Γαρμπή, Δ. Χαμποπούλου, Σ. Γαβριλίδου, Α. Πάνου, Ρ. Χριστοδουλοπούλου, Ε. Καρακίτσου, Κ. Μέγκουλα, Γ. Αγγελόπουλο, Α. Μιμίδου, Α. Χουσακό, Ι. Χίου, Α. Βρούβα, Γ. Αναστασιάδη, Δ. Ζέρβα, Β. Αλεξιάδη, Χ. Τσι-

Εργαστήριο συγκόλλησης αρχιτεκτονικών μελών στο εσωτερικό του Παρθενώνα. Φωτ. Τ. Σουβλάκης, 2012

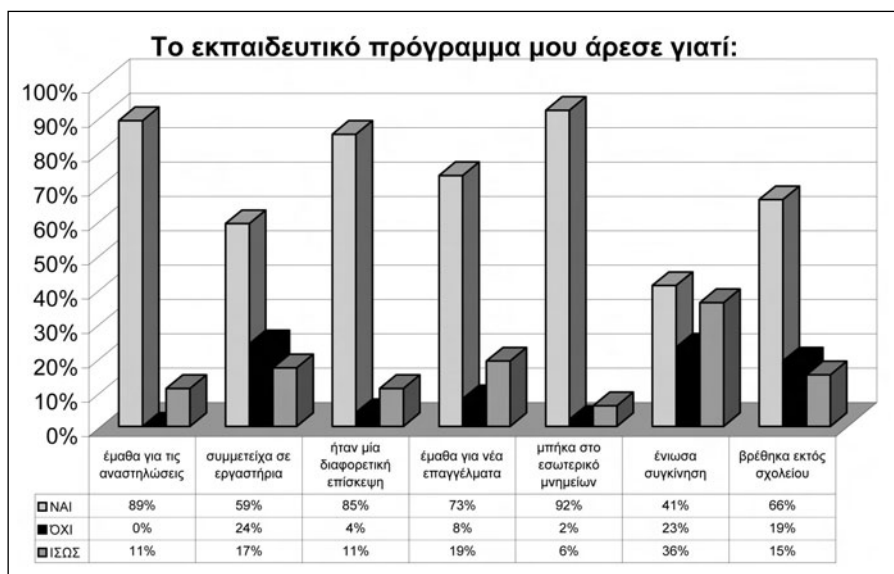
μπουρά, Β. Παλιεράκη, Β. Δελιζήση, Ε. Ταβουκτσή, Σ. Αγγελόπουλο, Α. Παπανδρόπουλο, Σ. Καρδάμη, Π. Κοκκινάκη, Π. Πραβίτα, Δ. Κώστα, Χ. Μπαζάκο, Β. Μανιδάκη, Ι. Κοντέα και Τ. Σουβλάκη.

Μετά από την ολοκλήρωση του προγράμματος, σχεδιάστηκαν δύο ερωτηματολόγια αξιολόγησης –ένα για τους μαθητές και ένα για τους εκπαιδευτικούς– και στάλθηκαν και στα 21 σχολεία που συμμετείχαν. Στόχοι της αξιολόγησης ήταν:

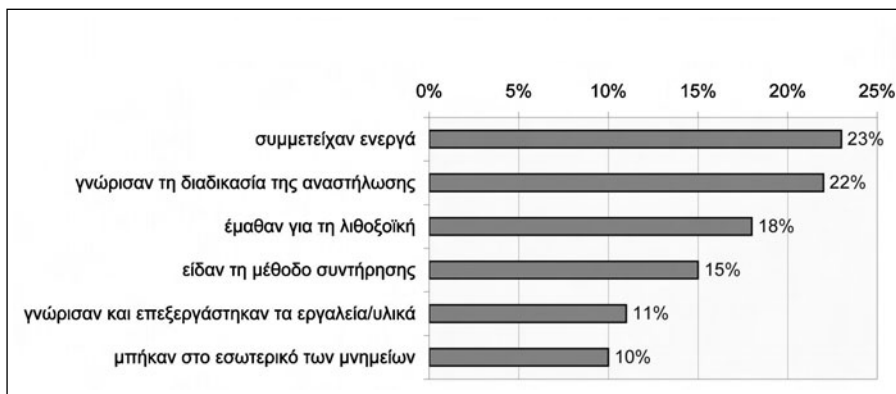
- Η διερεύνηση της επίτευξης των στόχων του προγράμματος
- Η αποτύπωση της συνολικής εμπειρίας των μαθητικών ομάδων
- Η καταγραφή προτάσεων για μελλοντικά παρεμφερή προγράμματα.

Ανταποκρίθηκαν τα 17 σχολεία. Συγκεντρώθηκαν 446 ερωτηματολόγια από τους μαθητές και 34 από τους εκπαιδευτικούς συνοδούς.

Ακολουθεί μία σύντομη παρουσίαση των αποτελεσμάτων, πρώτα από τους μαθητές και στη συνέχεια από τους εκπαιδευτικούς. Το πλήρες κείμενο της παρουσίασης

Γράφημα 1: Εντυπώσεις μαθητών

Γράφημα 2. Αιτιολογία προτίμησης στα εργαστήρια

των αποτελεσμάτων καθώς και τα 2 ερωτηματολόγια μπορείτε να τα βρείτε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.yσμα.gr.

Ερωτηματολόγιο μαθητών

Η ανταπόκριση των μαθητών στην αξιολόγηση αποτέλεσε ανέλπιστο γεγονός για τον Τομέα, καθώς συμμετείχε το 75% των μαθητών (446 από τους 600).

Οι ερωτήσεις ήταν κυρίως κλειστού τύπου με δυνατότητα πολλαπλής επιλογής, αλλά και ανοικτού τύπου για την ελεύθερη διατύπωση απόψεων των μαθητών σχετικά με τις εντυπώσεις τους. Ήταν χωρισμένες σε 4 θεματικές ενότητες και με βάση αυτές παρουσιάζεται η ανάλυσή που ακολουθεί:

1η Ενότητα

Γενικά χαρακτηριστικά και προφίλ μαθητών (εισαγωγικό πλαίσιο και ερώτηση 8)
Οι περισσότεροι μαθητές που συμμετείχαν στην αξιολόγηση ήταν κορίτσια (59%). Επίσης, αντλήθηκαν ενδιαφέροντα στοιχεία για τις αγαπημένες δραστηριότητες των εφήβων.

2η Ενότητα

Παλαιότερες εμπειρίες επίσκεψης και προηγούμενες γνώσεις σχετικά με την Ακρόπολη και τα αναστηλωτικά προγράμματα (ερωτήσεις 1 και 2).

Το ποσοστό των μαθητών που είχε επισκεφθεί ξανά τον Βράχο ανερχόταν στο 85% και μόνο για το 15% ήταν η πρώτη επίσκεψη στον Βράχο με αφορμή το πρό-

γραμμα. Οι περισσότεροι από αυτούς που είχαν ξανάρθει ήταν με το σχολείο, κυρίως στις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού (65%) και οι μισοί περίπου με την οικογένεια (52%). Το 21% δήλωσε ότι είχε επισκεφθεί την Ακρόπολη και με το σχολείο και με την οικογένεια. Το 3% των μαθητών δεν διευκρίνισε.

Τα 3/4 των μαθητών γνώριζαν αρκετά (61%) ή ακόμα και πολλά (20%) για την Ακρόπολη. Σχεδόν ανεστραμμένη είναι η εικόνα για τα έργα αναστήλωσης καθώς δύο στους τρεις μαθητές ήξερε λίγα (59%) ή τίποτα (15%).

3η Ενότητα

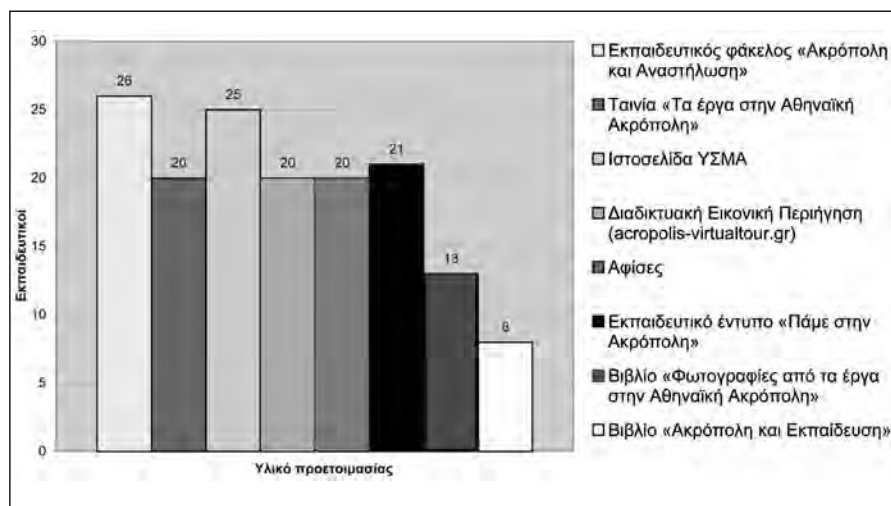
Η εμπειρία των μαθητών κατά τη διάρκεια του προγράμματος (ερωτήσεις 3, 4, 5)

Οι μαθητές τοποθετήθηκαν σε προκαθορισμένες προτάσεις σχετικά με αυτά που

τους άρεσαν στο πρόγραμμα με ΝΑΙ, ΟΧΙ και ΙΣΩΣ (γράφημα 1). Ελέγχθηκε η γνωστική διάσταση (έμαθα για την Ακρόπολη και τα επαγγέλματα της αναστήλωσης), η βιωματική διάσταση (συμμετείχα σε εργαστήρια) και η κοινωνικό-συναισθηματική διάσταση της επίσκεψης (ένιωσα συγκίνηση, ήταν μια διαφορετική επίσκεψη, μπήκα στο εσωτερικό των μνημείων, ήμουν με τους συμμαθητές μου σ' έναν χώρο εκτός σχολείου). Όπως φαίνεται στο γράφημα της προηγούμενης σελίδας στις 5 από τις 6 ερωτήσεις τα ποσοστά των μαθητών που απάντησαν θετικά ανέρχονται πάνω από το 60%.

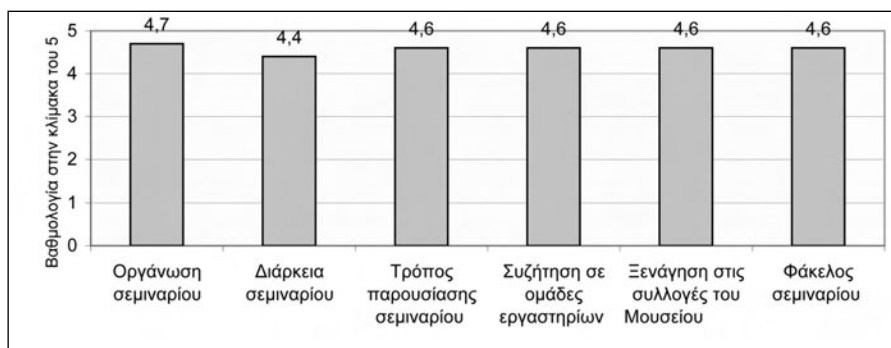
Στο τέλος της ερώτησης οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να προσθέσουν σχόλια που ήταν σε μεγάλο βαθμό ικανοποιητικά και ενθαρρυντικά τόσο για τα έργα αναστήλωσης όσο και γενικά για την εμπειρία της επίσκεψης. Μολονότι η ερώτηση δεν ήταν υποχρεωτική, 200 (45%) από τους 446 μαθητές σχολίασαν συμπληρωματικά ό,τι τους έκανε εντύπωση:

- το προσωπικό της αναστήλωσης (37%)
- η διαδικασία της αναστήλωσης (23%)
- η αρχιτεκτονική, το μέγεθος των μνημείων (15%)
- το εσωτερικό του Παρθενώνα (11%)
- τα υλικά/εργαλεία της αναστήλωσης (9%)
- όλη η εμπειρία (4%)
- θέα από Ακρόπολη (4%)

Γράφημα 3. Υλικό για προετοιμασία μαθητών

Γράφημα 4. Αξιολόγηση σεμιναρίου από τους εκπαιδευτικούς

Στην 4η ερώτηση οι μαθητές συμπλήρωσαν εάν τους άρεσαν τα εργαστήρια και συγκεκριμένα τι απ' αυτά τους άρεσε πιο πολύ. Στην ερώτηση απάντησε το 92% των μαθητών και η ομαδοποίηση των σχολίων κατέδειξε ότι τα εργαστήρια μέσα στον Παρθενώνα και το εργαστήριο λιθοξοϊκής έκαναν εξαιρετική εντύπωση στα παιδιά γιατί απ' ό,τι λένε τα ίδια βίωσαν μία πρωτόγνωρη και διαφορετική εμπειρία.

Το 46% των μαθητών προχώρησε και σε αιτιολογία της προτίμησης του σε κάποια εργαστήρια. Από την αποδελτίωση των σχολίων προκύπτει ότι τους άρεσαν για τους λόγους που αποτυπώνονται στο γράφημα 2.

Παρατίθενται ενδεικτικά κάποια από τα σχόλια:

- «Με εντυπωσίασε η προσεγμένη προσέγγιση, η σαφής διατύπωση των διαδικασιών, η επαφή με τους επαγγελματίες που έχουν την απίστευτη τύχη να αναστηλώνουν τα μνημεία της Ακρόπολη», μαθήτρια, 16ο Γυμνάσιο Αθηνών.
- «Το εργαστήριο της συντήρησης (8ο) γιατί παραξευτέκτα όταν είδα ότι συμπεριφέρονταν στα αρχαία μέλη σαν σε ανθρώπινα σώματα», μαθήτρια, 2ο Γυμνάσιο Καλλιπόλης.
- «Με εντυπωσίασε η αλληλοσυνεργασία και η αλληλοσυμπλήρωση των ειδικοτήτων. Δεν το περίμενα!», μαθήτρια, 16ο Γυμνάσιο Αθηνών.

4η Ενότητα

Οι τάσεις των μαθητών μετά τις δραστη-

ριότητες του προγράμματος και οι προτάσεις τους (ερωτήσεις 6 και 7).

Οι μισοί μαθητές (46%) απάντησαν ότι με αφορμή το πρόγραμμα παρακινήθηκαν να αναζητήσουν πληροφορίες για τα μνημεία της Ακρόπολης. Το 24% απάντησε ότι δεν παρακινήθηκε και το 30% ότι ίσως αναζητήσει πληροφορίες. Για την αναζήτηση πληροφοριών για τα αναστηλωτικά έργα οι μαθητές διχάζονται: το 39% απαντάει θετικά και το 34% απαντάει αρνητικά. Το 30% απαντάει «ίσως». Αξιοσημείωτο είναι ότι 86 μαθητές (20%) συμπλήρωσαν ότι ένιωσαν την επιθυμία να ψάξουν πληροφορίες για διαφορετικά θέματα, όπως πληροφορίες για άλλα μνημεία.

Εργαστήριο για τη χρήση παντογράφου για την κατασκευή συμπληρωμάτων από νέο μάρμαρο. Φωτ. Τ. Σουβλάκης, 2012

Σχετικά με τη βελτίωση του προγράμματος, το 80% των μαθητών απάντησε ότι το πρόγραμμα δεν χρειάζεται κάποια αλλαγή και μόνο το 20% διατύπωσε επιπλέον προτάσεις για βελτίωση. Από τα σχόλια που διατυπώθηκαν κρίνουμε ως πιο αξιοποιήσιμο το αίτημα για διάλειμμα (28%) και περισσότερο χρόνο για κάθε εργαστήριο (20%). Επίσης, το 23% των μαθητών σημειώνει ότι θα προτιμούσε κάποια εργαστήρια να είναι πιο διαδραστικά.

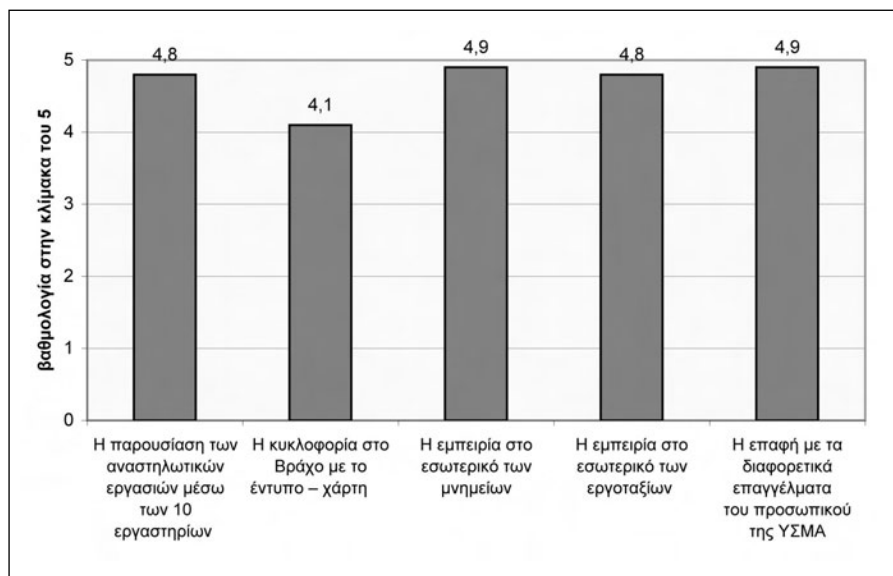
Ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών

Συγκεντρώθηκαν 34 ερωτηματολόγια από τους εκπαιδευτικούς των 17 σχολείων που συμμετείχαν στην αξιολόγηση. Οι μισοί από τους εκπαιδευτικούς ήταν φιλόλογοι, ενώ οι υπόλοιποι προέρχονταν από ποικίλες ειδικότητες.

Οι ερωτήσεις ήταν κυρίως κλειστού τύπου σε συνδυασμό με ερωτήσεις σχολιασμού ανοικτού τύπου και είχαν χωριστεί σε 3 θεματικές ενότητες:

1η Ενότητα

Προετοιμασία εκπαιδευτικών πριν από το πρόγραμμα – Σεμινάριο Επιμόρφωσης (ερωτήσεις 1-5)

Γράφημα 5. Αξιολόγηση χαρακτηριστικών προγράμματος

Στις δύο πρώτες κλειστού τύπου ερωτήσεις διερευνήθηκε με ποιο τρόπο οι εκπαιδευτικοί προετοίμασαν τους μαθητές τους για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Μόνο 2 εκπαιδευτικοί απάντησαν ότι λόγω έλλειψης χρόνου, δεν προετοίμασαν τους μαθητές τους.

Στα γραφήματα 3 και 4 φαίνεται πώς αξιοποιήθηκε το εκπαιδευτικό υλικό που τους δόθηκε και στη συνέχεια πώς οι εκπαιδευτικοί βαθμολόγησαν το σεμινάριο από το 1 έως το 5 (με άριστα το 5).

2η Ενότητα

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος (ερωτήσεις 6-11).

Οι εκπαιδευτικοί έκριναν σχεδόν στο σύνολό τους ότι η διάρκεια του προγράμματος ήταν ικανοποιητική (ερώτηση 6) και ότι το πρόγραμμα ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες των μαθητών (ερώτηση 7). Στην ερώτηση 8, 31 εκπαιδευτικοί απάντησαν ότι δεν αντιμετώπισαν δυσκολίες κατά τη διάρκεια του προγράμματος και μόνο 4 εκπαιδευτικοί κατέθεσαν ότι είχαν κάποιες δυσκολίες, όπως η επιλογή των 30 παιδιών που θα συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

Για την καταγραφή δεδομένων όσον αφορά στα ποιοτικά στοιχεία του προγράμματος,

οι εκπαιδευτικοί (ερώτηση 9) βαθμολόγησαν σε πεντάβαθμη κλίμακα, όπως φαίνεται στο γράφημα 5, προεπιλεγμένα χαρακτηριστικά του προγράμματος.

Ένας από τους βασικότερους στόχους της αξιολόγησης ήταν η αποτύπωση της εμπειρίας των μαθητών. Απευθυνόμενοι στους εκπαιδευτικούς (ερώτηση 11), παρατέθηκε λίστα με 9 προτάσεις και τους ζητήθηκε να πουν κατά πόσο ισχύουν βαθμολογώντας από το 1 έως το 5. Τα απο-

τελέσματα (γράφημα 6) είναι πολύ ικανοποιητικά και, σε συνδυασμό με τις απαντήσεις των μαθητών που παρουσιάστηκαν παραπάνω (ερώτηση 3), δείχνουν ότι η εμπειρία τους ήταν πολυδιάστατη.

3η Ενότητα

Μετά από το πρόγραμμα (ερωτήσεις 12-13).

Οι 24 από τους 34 εκπαιδευτικούς απάντησαν ότι είχαν προγραμματίσει να κάνουν σχετική εργασία μετά το πρόγραμμα. Η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου προέτρεπε τους εκπαιδευτικούς να σημειώσουν οποιοδήποτε σχόλιο, δικό τους ή των μαθητών. Σχολίασαν 18 από τους 34 εκπαιδευτικούς και τα σχόλια ήταν στο σύνολό τους θετικά. Ενδεικτικά παραθέτουμε:

- «Θεωρώ την πρωτοβουλία σας εξαιρετικά θετική. Ακόμα κι αν τα παιδιά έδειξαν κόπωση (περίγηση 3,5 ωρών ήταν ομολογουμένως κουραστική) κατέγραψαν μια εμπειρία, που παρότι η ηλικία τους ίσως δεν επιτρέπει να την αξιολογήσουν σε όλο της το μέγεθος, θα έρθει η ώρα να την αποκωδικοποιήσουν σωστά», 8ο Γυμνάσιο Αθηνών.
- «Ήταν η εμπειρία που αλλάζει την οπτική του ανθρώπου, μαθητή και εκπαιδευτι-

Σεμινάριο εκπαιδευτικών

κού, για τη ζωή και τη χώρα μας», 2ο Γυμνάσιο Υμηττού.

• «Μια εξαιρετικά ωφέλιμη, πρωτότυπη και διαφορετική εμπειρία. Μας βοήθησε να δούμε με άλλο μάτι τα μνημεία της Ακρόπολης και να βιώσουμε την ιστορική συνέχεια του πολιτισμού παρατηρώντας πώς η σύγχρονη τεχνολογία "υποστηρίζει", προστατεύει και αναδεικνύει την αρχαία τέχνη. Συγχαρητήρια», 65ο Γυμνάσιο Αθηνών

Συμπεράσματα

Οι μαθητικές ομάδες χάρηκαν πολύ με τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Κατόνησαν τη σημασία των επεμβάσεων και έδειξαν έντονο ενδιαφέρον τόσο για την τεχνολογία όσο και για τη μέθοδο αναστήλωσης. Οι παράγοντες που συντέλεσαν στην επιτυχία ήταν:

1. Η επιλογή της Γ΄ Γυμνασίου που αποδείχθηκε σωστή καθώς οι μαθητές έχουν πλέον το υπόβαθρο να αντιληφθούν τη διαδικασία και τη σημασία των επεμβάσεων αλλά και να ανακαλύψουν πτυχές της Ακρόπολης, που ενδεχομένως δεν είχαν σκεφτεί ποτέ.

2. Το είδος του εκπαιδευτικού προγράμματος, καθώς δεν εστίαζε μόνο στο παρελθόν των μνημείων αλλά συνδεόταν και με το σήμερα. Η καινοτομία τεχνολογία, οι επιστήμες και τα επαγγέλματα που ίσως δεν είχαν ξανακούσει, κέντρισαν το ενδιαφέρον των μαθητών.

3. Η είσοδος των μαθητών στο εσωτερικό του Παρθενώνα. Οι μαθητές απόλαυσαν αυτήν την εμπειρία και θεώρησαν την επίσκεψη τελείως ξεχωριστή από οποιαδήποτε άλλη.

4. Η επαφή με το προσωπικό που εντυπωσίασε ιδιαίτερα τους μαθητές, καθώς γνώρισαν το πλήθος των ειδικοτήτων που συνεργάζονται για την αναστήλωση. Πολλοί μάλιστα επηρεάστηκαν όσον α-

φορά στον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.

5. Το σεμινάριο και οι κατευθυντήριες οδηγίες που δόθηκαν στους εκπαιδευτικούς, καθώς συνέβαλαν τόσο στην προετοιμασία των μαθητών πριν την επίσκεψη στην Ακρόπολη όσο και στις δραστηριότητές τους μετά το πρόγραμμα.

6. Ο εμπλουτισμός του εκπαιδευτικού προγράμματος με το υλικό που προσφέρθηκε στα σχολεία, καθώς διευκόλυνε την κατανόηση του θέματος από τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές και τους έδωσε εναλλακτικές δυνατότητες προσέγγισης.

Μαθητές και εκπαιδευτικοί ζητούν επίσης το πρόγραμμα να γίνεται πιο συχνά και να δέχεται περισσότερους μαθητές. Αυτό όμως παρουσιάζει ανυπέρβλητους περιορισμούς, καθώς ο χώρος των εργαταξίων χρειάζεται να διαμορφώνεται κατάλληλα κάθε φορά για τέτοιου είδους δραστηριότητες και ο έντονος ρυθμός των εργασιών δεν μπορεί να διακόπτεται σε συχνή βάση.

Εργαστήριο Λιθοξοϊκής στα Προύλεια.

Ειρήνη Καϊμάρα

Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη

Ασημίνα Λεοντή

Αρχαιολόγος

Σύλβια Παράσχου

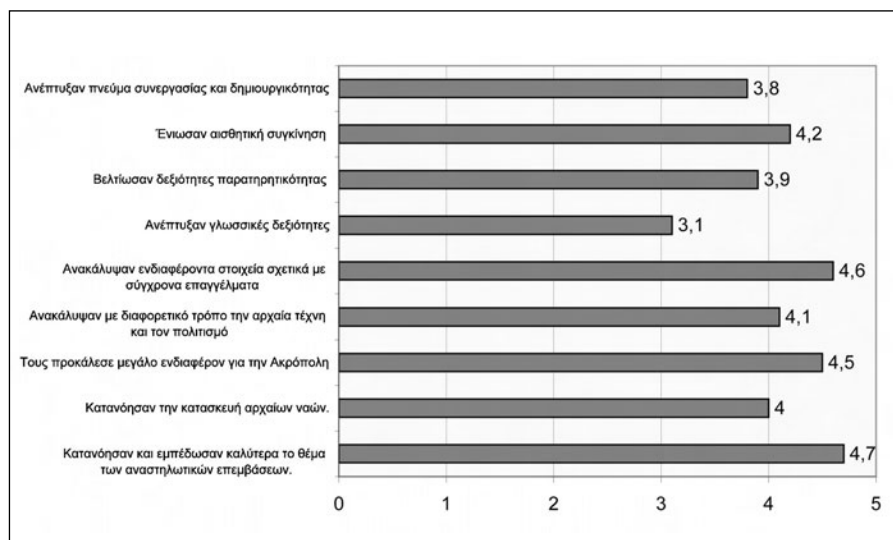
Αρχαιολόγος

Κορνηλία Χατζηασλάνη

Αρχιτέκτων, Αρχαιολόγος

Προϊσταμένη έως 2011

Τομέας Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης ΞΣΜΑ

Γράφημα 6. Αξιολόγηση εμπειρίας μαθητών